

Narodna mesečno
18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana 10.650 za narodno in 10.349 za inozemstvo.
Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

IZDAJA VSAK DAN ZJUTRAJ RAZEN PONEDELJKA IN DNEVA PO PRAZNIKU.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.
Filiale: Novo mesto.

Vojno poročilo št. 1124:

Novi uspehi italijanskega letalstva

12.000 tonski parnik potopljen, dva druga poškodovana

Letalski napad na Bizerto in Jaffo v Palestini

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Nas torpedna letala so napadla ob obalah Severne Afrike sovražno spremljavo ter potopila en 12.000 tonski parnik in poškodovala drug 7000 tonski parnik; tretji trgovski parnik je bil torpediran v tuniškem zalivu.

Nas letalske skupine so bombardirale pristanišče v Bizerti ter cestne in železniške cilje južno od Jaffe (Palestina).

Nasprotna letala so bombardirala ter obstreljevala Salerno, Castelvetro, Milazzo in Olbio; škoda in izgube so nastale v Salerno. Profiteletsko toplotstvo v Olbiji je sestrelilo eno letalo vzhodno od Castelvetro.

Med napadi na Reggio Calabria in Messina, o katerem poroča vojno poročilo št. 1123, so domači bombniki sestrelili dva štirimotornika.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1124

Zaradi napadov na Salerno, o katerem poroča današnje vojno poročilo, je obžalovati med civilnim prebivalstvom 41 mrtvih in 57 ranjenih. Izgube civilnega prebivalstva pri sovražnem letalskem napadu na področje Messinske ožine, o katerem poroča včerajšnje vojno poročilo, je bilo ugotovljenih v Villa San Giovanni in Bagnara Calabria skupno 5 mrtvih ter 55 ranjenih.

Pri torpednih napadih, omenjenih v današnjem vojnem poročilu, so se posebno odlikovali naslednji piloti: poročnik Veroni Orlando iz Milana in višji narednik Cozzi Carlo iz Olgiate Olona (Varese), ki sta potopila 12.000 tonski parnik; poročnik Malagoli Ruggero iz Milana in narednik Spina Vincenzo iz Milana, ki sta zadel 7.000 tonski parnik.

Krajevni boji na vzhodu

Včeraj in zadnjo noč je bilo po dosedanjih poročilih nad Nemčijo sestreljenih 92 nasprotnih letal — Nemška letala so bombardirala cilje na področju Londona

Hitlerjev glavni stan, 23. junija, Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Z vzhodnega bojišča poročajo samo o krajevnem boju.

Letalstvo je napadalo letalska oporišča in oborožene tovarne v sovražniški zaledju ter zažgalo v Finskem morskem zalivu tri obalne prevozne parnike.

Angleške in ameriške letalske sile so izvedle včeraj in preteklo noč več težkih napadov na mesta v zapadni Nemčiji in v zasedenih zapadnih predelih. Posebno v stanovanjskih okrajih mest Oberhausen in Mülheim (Porurje) so nastala znatna razaranja. Prebivalstvo je imelo večje izgube.

V popoldanskem urah dne 22. junija je na morju pri Sheveningen močan oddelek angleških bombnikov in torpednih letal brezuspešno napadel nemški konvoj. Zaščitne enote ter profiteletsko toplotstvo s krovov trgovskih ladij, je sestrelilo 7 napadajočih letal. Konvoj je prispel polnoštevilno v namembno loko.

Vsega je bilo pri napadih včerajšnjega dneva in zadnje noči po sedaj prispelih vestih spet sestreljenih 92 sovražnih letal, med njimi najmanj 75 štirimotornih bombnikov. Izgubljena so bila tri lastna letala.

Nemška bojna letala so bombardirala v noči

na 23. junij posamezne cilje na področju Londona.

Berlin, 23. junija. AS. Iz pristojnega vira se je izvedelo, da se je povečalo število žrtev angleškega napada na Creusot na 276 mrtvih. Število bo še naraslo, ker je mnogo mrtvih trupel še pod razvalinami.

Berlin, 23. junija. AS. V dopolnilo včerajšnjega vojnega poročila se je izvedelo, da je rodil nemški letalski napad na sovjetske tovarne ob Volgi najboljši uspeh navzlic strašnem profiteletskemu ognju, uporabi nočnih lovcev in zaščiti zapornih balonov. Nekaj minut po padcu prvih velikih bomb so se nastali požari na ciljnih. Eno nemško letalo, ki se je udeležilo tega napada, se ni vrnilo. Izvedelo se je tudi, da so nemška ogledniška letala ugotovila lepe uspehe predvčerajšnjega bombnega napada na Jaroslav. Štiri velike tovarne in dve skupini tovarniških naprav so v polnem razdejaju, sedena podjetja pa so poškodovani požari.

Berlin, 23. junija. AS. Iz novih poročil, katera so prispela na nemško vrhovno poveljstvo, izhaja, da znašajo izgube angleškega letalstva pri napadu na zahodno Nemčijo skupno 44 bombnikov, kar je priznala tudi angleška poročevalska služba.

Zmaga ali boljševiški kaos

Moskva zopet zahteva od zaveznikov drugo bojišče

Berlin, 23. jun. Zmaga ali boljševiški kaos in neizogibnost te dileme, ki od preteklih dni dviga svoj svarilni glas na zidnih napisih po vseh nemških mestih je glavna nota v nemških komentarjih od drugi obletnici vojne na vzhodu. Na drugi strani pa je anglosaškem taboru odmeva servilnost, izražajoča se v ponižnem priklanjuju, v izrazih občudovanja in vdanosti boljševizmu. — Angleži se zavedajo nemoči pred Moskvo in se klanjajo Stalinu. V Berlinu vedo, da bočje s tem pretiranim popisovanjem sovjetske vojaške pomoči angleški voditelji opravičijo pred javnostjo politične koncesije, ki so jih dali Stalinu v škodo Evrope. Na te izraze uslužnosti je Stalin tudi tokrat odgovoril s hladnim tušem, opominjajoč zaveznike, naj končno začno z drugim bojiščem. Ta opomin vsebuje izredno moskovsko poročilo, ki prinaša pregled o dveletnih bojih. »Ta trenutek je ugoden za ustanovitev drugega bojišča — izjavlja Moskva — »in rusko ljudstvo je pripranjeno, da danes lahko drugo bojišče hitro dovede do skupne zmage.« V ostalem poročilu so kar nagradene velikanske številke o nemških izgubah: 56.000 topov, 42.000 tankov, 34.000 letal, številke, ki dejansko predstavljajo boljševiške izgube. V Berlinu ne smatrajo za potrebno zanikati te bedaste navedbe. Isto velja za druge številke. Po Moskvi naj bi sovjetske gmožne izgube znašale le dve tretjini nemških izgub. Ruska vojska da je zgubila 4.200.000 mož proti 6.500.000 mrtvih in ujetih Nemcev.

Vojaške pripombe, nahajajoče se v nemškem tisku, naglašajo, da pred tako močnim nasprotnikom kot je boljševiški, dolgotrajnost vojne ni tolikšnega pomena. Važen je končni izid, o tem pa danes nihče ne dvomi. Tudi v prejšnji vojni se je nemškim armadam posrečilo ukloniti Ruse po treh letih in pol in takrat so Nemci dosegli manjše uspehe kot v sedanjih dveh letih. Pretekli dve zimi so Rusi pokazali, da so se od nemške strategije mnogo naučili, toda osnova sovjetske strategije je množica, preziranj in razsipavanje z ljudmi in gradivom. V zadnjih zimskih ofenzivah so imeli Sovjeti mnogo več izgub kakor Nemci v svojih ofenzivah. Za zmago nad boljševiški se je treba oborožiti z močjo in mirom, zlasti pa s sposobnostjo in potrpežljivostjo.

»Börsen Zeitung« piše: Vsi radi preveč lahko presegamo položaj na vzhodu iz stališča zimskih dveh ofenziv. To je zmotna. Sedanjí položaj

je treba primerjati z 22. junijem 1941 in ta položaj je navzlic dobljenim udarcem, razočaranjem in izgubam nam v korist.

Najmočnejša armada, ki jo je svet kdaj videl in ki je nameraval pred dvema letoma napasti Nemčijo in Evropo, je bila vržena za tisoč kilometrov nazaj. Angleška propaganda navaja razne nemške napovedi, ki se niso izvršile. Nihče ni nezmotljiv, toda kakor piše »Nachtausgabe«, mi tudi nismo nikdar rekli, da bočmo vreči Sovjete do Urala ali v Sibirijo. Nemško poveljstvo nikdar ni nameravalo razpršiti svojih sil v velikanskem ruskem prostoru. Le nadaljevati bočvo vojno, dokler boljševizem kot vojaška moč ne bo prenehal biti grožnja za Nemčijo in Evropo. Ta cilj se ni bil dosežen. Treba bo še mnogo truda in velikih novih žrtev, toda temu cilju smo se že zelo približali. Sovražnik je v položaju oblegane armade in se navzile slučajnim zmagam mora obupno boriti za obrambo lastnega življenja. Zato je otroško spraševati se, kaj bi bilo danes, če bi ne bilo Stalingrada in drugih porazov, marveč, kaj bi bilo, ako Hitler 22. junija 1941 ne bi bil prehitel sovražnega napada. Bilo je treba razjasniti veliko »sovjetsko uganke«. Čeprav so se boji poleti 1941 razvijali po načrtu, je velika uganke še vedno ostala. Vse je bilo novo in nepoznano: tla, sovražnikove zahtevne metode, podnebje in sovražnikovo vojno gradivo. Ni ga bilo mogoče kontrolirati ne prijateljem, ne sovražnikom. Ti dve leti pa sta marsikaj razjasnili. Pokazali sta, da je strahotni sovjetski vojni stroj našel v nemški armadi edinega nasprotnika, ki ga lahko ustavi. Za drugo nam ne gre.

Alžirska drama:

Angloamerikanci krotijo De Gaullea in Girauda

Stockholm, 23. junija. Takozvani francoski osvobodilni odbor je postal smešen tudi za same francoske odpadniške generale, Angleži in Amerikanci so nekaj časa puščali De Gaullea in Girauda, da sta delala po svoje, kadar se jim je zdelo potrebno, pa so jih pokazali, da so »oni gospodari«. Neko Reuterjevo poročilo iz Londona pravi: Na pristojnem viru izjavljajo, da so zavezniški posegli med De Gaullea in Girauda, hoteč preprečiti krizo in napeto naslednje pogajanje v Alžiru. Spočetka se niso nameravali vmešavati v francoske zadeve, nato pa so jih težave in nevednosti k temu prisilile. Oba generala sta mislila, da je končno prišel

Ekselenca

dr. Giuseppe Lombassa

novi Visoki komisar

za Ljubljansko pokrajino

je v teh dneh prispel v Ljubljano. V imenu prebivalstva bele Ljubljane in vseh prebivalcev pokrajine mu izrekamo ob prihodu v Ljubljansko pokrajino pri srčno dobrodošlico in že limo, da bi bilo njegove delovanje kar najbolj uspešno in v korist našega naroda.

Velik potres v Turčiji

Več mest razdejanih — Doslej so našeli 1304 mrtve in nad 7000 ranjenih

Ankara, 23. jun. AS. Po potresu, ki je razdejal nekaj turških krajev, se je posebni dopisnik agencije Anatolia odpravil v Adapazar, kjer je bila nesreča največja. V poročilu piše, da kaže, da je nesreča mnogo večja in obširnejša, kakor so domnevali po prvih vesteh. V Adapazarju so redka poslopja, ki jih potres ni uničil. Guvernerjeva palača, javna in zasebna poslopja so le še ena sama razvalina. Kupi podrtih zidov pokrivajo vse mesto. Mnogo ljudi je prišlo ob življenju. Po poročilih, ki so jih oblasti doslej prejele, je samo v Adapazarju bilo 280 mrtvih, ranjenih pa več ko 245 prebivalcev.

Tudi v okoliških vaseh je bilo mnogo žrtev. Potres je zajel še pokrajino Hendek. Samo v mestu Hendek je nič manj ko 100 mrtvih in 30 ranjenih. Število žrtev bi bilo še daleč večje, če ne bi mnogi meščani prebili prazniški dan na deželi. Takoj so poslali več vlakov na pomoč v kraje hude nesreče. Vlaki iz Carigrada in Ismida so skrbeli za prevoz ranjencev. Vse oblasti z vneto pomagajo pri reševanju nesrečnikov.

Ankara, 3. junija. AS. Zadnja poročila o potresu po nekaterih turških krajih pravijo, da je število ranjenih ljudi naraslo na več ko 7000. Število mrtvih se niso mogli ugotoviti. Iz Adapazarja prevažajo ranjence v Izmit in jih spravljajo v bolnišnice ter šole. Kakor se vedno dogaja po velikih zemeljskih gibanjih, so v krajih nesreče divjali v pretekli noči hudi viharji in nalivi, ki so še povečali bedo brezdomcev. Poročajo, da so lahne potresne sunke čutili skoraj po vsej Anatoliji. Hudo so trpela mesta Keyde, Hendek in Arifiye. Število žrtev pa še ni znano. Potreb so čutili tudi v Ankari, Smirni in Boruju. Telefonske zveze med Carigradom in prizadetim krajem so še zmeraj pretrgane. Potresna opazovalnica v Carigradu je objavila, da je bil ta potres mnogo huiši kakor oni, ki je pred tremi leti razdejal mesto Elsidžan.

Carigrad, 23. junija. AS. Po zadnjih poročilih iz krajev, kjer je bil potres, se je izvedelo, da so doslej ugotovili že 1304 mrtve, številna trupa so še pod razvalinami.

Potopitve v Sredozemlju

Rim, 23. junija. AS. Od 1. do 20. junija so osne letalske sile v uspešnih napadih na pristanišča v Severni Afriki ter na ladijske spremljave v Sredozemlju potopile skupno 9 sovražnih trgovskih parnikov s 74.000 tonami. V istem času je bilo težko poškodovanih 25 angloameriških trgovskih ladij.

Krvne žrtve športnikov

Rim, 23. jun. AS. Italijanski narodni olimpijski odbor sporoča: V pregledu, ki ga je tajnik fašistovske stranke dal o tem, koliko so Italijanski športniki z junaštvom in s krvjo pomagali domovini v orožju, in ki bo v kratkem objavljeno, so posebno važni naslednji podatki: padlih športnikov 662, odlikovanih za vojaško hrabrost 466, z zlato kolajno 52, od tega po smrti 45, živih 7; s srebrno kolajno 209, od tega po smrti 100, živih 109; z bronasto kolajno 110, od tega po smrti 37, živih 73; z vojnim križem 95, od tega po smrti 22, živih 73.

Ta junaški seznam, ki vsebuje samo podatke, doseple do 10. junija 1943 na zgodovinski urad CONIja, je seveda nepopoln ne le zaradi tega, ker še vedno podeljujejo športnikom celo najvišja od-

likovanja za vojaško hrabrost in ker še iščejo podatkov o slavnih padlih, temveč tudi zaradi tega, ker ni lahko dobiti podatkov o toliko in toliko hrabrih vojakih, ki so tudi morali biti športniki.

Kralj Boris odlikoval Eksc. Magistratija

Sofija, 23. junija. AS. Včeraj je bolgarski kralj Boris sprejel na poslovnem avdienco Kr. ministra Italije Eksc. grofa Magistratija in se z njim dolgo ter prisrčno pogovarjal. Kakor je znano, je grof Magistrati prestavljen na novo službeno mesto v Bern. Pri tej priložnosti je kralj Boris blagovolil odlikovati Eksc. Magistratija z najvišjim bolgarskim odlikovanjem z velikim trakom reda sv. Aleksandre.

Angleške cenitve ruskih izgub

Bern, 23. jun. AS. Vredno proslavo druge obletnice vojne med Rusijo in Nemčijo ter dragocen dokaz za točnost števil, ki so jih sporočili iz Berlina, pomeni poročilo angleškega lista »Daily Express«. Ta v dopisu svojega sotrudnika, ki je prebil 25 mesecev v Rusiji, pravi, da je Rusija v teh dveh letih vojne izgubila 30 milijonov ljudi. Seveda upošteva pri tem mrtve, ranjene, zajete itd. Isti dopisnik, se zdi, tudi odgovarja napušnim trditvam raznih anglikanskih škofov, ko pravi, da je docela zmolno domnevati, da bi se uradna Rusija mogla spet pokristjaniti, zakaj noben član komunistične stranke ne bo hotel biti kristjan.

Nemiri v Detroitu

Buenos Aires, 23. junija. AS. Radio Newyorl je poročal, da je morala michiganska vlada glasiti obredno stanje v Detroitu, kjer je prišlo do nemirov med stavkujočimi delavci v Fordovih tovarnah. Prišlo je že do krvavih spopadov, pri katerih je bilo 23 ljudi pobitih, 700 pa ranjenih. Roosevelt je zapovedal vojnemu ministru Stimsonu, naj nemudoma odpošlje vojaštvo v mesto.

Bukarešta, 23. junija. AS. V spomin na drugo obletnico vstopa Romunije v vojno je bila razširjena veljavnost romunskega državljan-skega in trgovinskega zakonika na transkarpat-sko Romunijo.

Ljubljanski škof vabi vse vernike k novi pobožnosti

S pobožnostjo peterih prvih sobot v častno zadoščenje brezmadežnemu Srcu Marijinemu smo se pripravljali na slovesno posvetitev, ki se je po vsej škofiji izvršila z zgledno pobožnostjo in globoko resnostjo. Mariji smo slovesno izjavili, da hočemo v bodoče božje in cerkvene zapovedi zvesto izpolnjevati in se varovati zlasti tistih žalitev božjih, ki so zadnji vzrok gorja na svetu.

Da bomo mogli vztrajati v teh svojih sklepih, hočemo z mesecem julijem začeti novo vrsto peterih prvih sobot še z večjo vnašmo, da pritegnemo tudi tiste, ki se doslej še niso odločili pridružiti se tej zadostilni pobožnosti.

Poseben namen te naše skupne pobožnosti bodi: Prvič, da bi se vse slovenske družine še posebej posvetile brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Precejšno število družin se je že posvetilo, v nekaterih župnijah kar vse, drugod se še sploh niso začele. V teku bodočih petih mesecev naj bi se kolikor mogoče vse, saj so vse družine prav posebno potrebne Marijinega varstva.

Drugič, da bi po Mariji sprosil grešnikom, zlasti brezbožnim, spreobrnjenje in Bogu dali vsaj nekaj zadoščenja za njihove grehe. Pomagati grešnikom, da se spreobrnejo, je prav odlično versko in narodno delo.

Če bomo z vso resnostjo in vestnostjo opravili to pobožnost in bomo tako po vseh svojih močeh storili, kar Marija želi, potem Mati božja ne bo mogla biti nezvesta svoji obljubi, tako nam je sporočil sv. Oče, Kristusov namestnik na zemlji.

† GREGORIJ ROZMAN škof.

Navodila škofijskega pripravljalnega odbora petih prvih sobot

Škof. pripravljalni odbor petih prvih sobot bo delal tudi v bodoče. — Naslov odbora je: Škofijski pripravljalni odbor 5. prvih sobot v Ljubljani Pred škofijo 1-I.

Na odbor se obračajte v vseh zadevah, tičeših se te pobožnosti v čast brezmadežnemu Marijinemu Srcu! (Posvetilne in druge podobice, razne knjižice, brošure, pridige itd.).

Pridige bodo vsi župni in duhovnijski uradi sprejemali kakor doslej. Najlepše prosimo, da bi poslano stvarino povsod uporabili na za to določen dan — le če bo ista stvarina istočasno

Spokorne procesije na Dolenjskem

Dogodki zadnjih časov so na vso našo deželo vrgli čudno senco: ta senca je vse naše življenje in vse prebivalstvo kazala v čudni luči.

Zadnja sobota je z vso silo pokazala našo deželo kot je! Kako smo bili vsi veseli Ljubljane! Ljubljana je še bela Ljubljana, je še naša! S solzami v očeh smo brali v listih poročila o procesiji, ki je nesla našo Kraljico iz stolnice na Rakovnik. Sam sem videl, kako so sivemu možu, ki je bral poročilo v Vašem listu, teklo obile solze ganotja. »Se smo Marijini, nismo zavrženi!« je vzkljnil mož!

Tudi dežela se je pokazala. Imela je priliko — kjer je bila procesija mogoča — da je pokazala: kje je ljudstvo. Samo dve procesiji bi rad omenil. Ono iz **Zužemberka**, kjer je častiljivi starček dekan Gnidovec križ nosil b.o.s., kjer so celo odličniki in bogati po ostri cesti b.o.s. stopali in delali pokoro za svoje in drugih napake. Ginja procesija — nikdo je ne bo pozabil!

Druga procesija pa v **Stični**. Od treh podružnic se je proti baziliki vila procesija kot še nikoli. Iz Druge je nosil križ sivolasi gospod opat, mož preskušen v težkem delu in trpljenju. Pot ga je obilal, videlo se je, da mu roke omahujejo, a do konca je prinesel križ. Več tisočglava procesija je napolnila veličastno baziliko do kottičja, kar se redkokdaj zgodi. Na prižnico je stopil skrbni oče fare, g. bpät in očetovsko spregovoril, pokazal napake naše in nam v ganljivih besedah nakazal tisto edino pot, ki gre v našo srečo. Večer je že

povsod obdelovana, lahko pričakujemo večjih uspehov pri delu!

Za nedeljo, 27. t. m., to je za nedeljo pred prvo soboto blagovolite uporabiti za cerkvene govore sporočilo našega nadpastirja o tej pobožnosti v zadnjem škofijskem listu.

V kratkem bodo sledila podrobna navodila za to novo pobožnost petih prvih sobot.

Organizirajte prodajo knjig — Skrivnostno razodetje sv. Janeza — delo škofa dr. Gregorija Rožmana. — Škofijski pripravljalni odbor petih sobot v Ljubljani.

Janko Dolžan — 60 letnik

Danes na praznik sv. Rešnjega Telesa in na kresni dan, ko se je v tem 20. stoletju edinstveno primerilo, da Janez Kristusa nosi, goduje dobroščini in ljubeznivi Janko Dolžan, višji računski inšpektor in računsko-pravni referent pri zdravstvenem oddelku Visokega komisariata in bo jutri 25. dopolnil 60. leto rojstva.

Janko Dolžan se je 25. junija rodil v idilični Zabrznici na

Gorenjskem. Leta 1903 je maturiral v Kranju, obhajal torej letos tudi 40-letnico mature. Po vojaški službi je g. jubilar na Dunaju študiral pravo. Po 4-dovršnih semestrih pa je vstopil v službo takratnega deželnega odbora kranjskega, ki ga je, ko je napravil na graški univerzi l. 1910 izpit iz državnega računovodstva, dodelil upravni službi deželne bolnišnice v Ljubljani. Tu je ostal do leta 1928, ko ga je takratni oblastni odbor ljubljanske oblasti premedil v novoustanovljeni samoupravni zdravstveni oddelku. Po ukinitvi oblastnega odbora l. 1930 je prešel k oddelku VI. takratne banske uprave (zdravstveni oddelku), kjer še sedaj služi, buje kot računskopravni referent tega oddelka.

Razen v vsakdanji uradni službi je g. jubilar deloval in še deluje s prirojeni dobrotljivostjo, odkritosrčnostjo in poštvalnostjo pri raznih humanitarnih ustanovah in drugih društvi. Je že več let predsednik Podpornobolniškega društva javnih nameščenecv in upokojenecv, je dober in kolegialen stanovski tovariš, mož dejanja. Kot turist in ljubitelj gorenjskih planin je g. jubilar vnet tudi za razvoj turisticke, je še izredno trdnega zdravlja in krepak kot gorenjska korenina. V krogu svoje dobre ge. soproge Ivanke roj. Bidovec iz Zirovnice, obeh sinov knjigarnarja Janka in diplomirane pravnik Branka in hčerke Marije por. Kalin naj g. jubilar preživi še mnoga srečna in zdrava leta, kar mu tudi mi želimo!

Iz hrvatskega gospodarstva. — V Zagrebu je bila vpisana nova tekstilna trgovina z glavnico 5 milij. kun. — Prva dalmatinska trgovinska družba z oz. zavezo v Dubrovniku zvišuje glavnico od 2 na 4 milij. kun. — Anilokemika, Zagreb izkazuje za lanskoo leto pri glavnici 2 milij. kun čistega dobička 831.265 kun. — Hlovac, opekarska d.d. v Zagrebu, izkazuje za lanskoo leto dobička 537.698 kun, dočim je za 1941 znašala izguba 108.111 kun. — Zagreška pivovarna: glavnica 20, čisti dobiček 5.5 milij. kun.

rajo biti usmerjene v en sam cilj: narediti maturo, in še več, narediti jo, čim bolje. Svet in vseučilišče ne potrebuje polovničarjev, piležev in povprečnejev, pač pa ljudi, ki na pridobljenem znanju znajo samostojno in pravilno misliti in delati. Res je, da sprječevalo da svojoenu lastniku pravico do nadaljevanja študij, a marsikdo, ki hoče operirati samo s sprječevalom, bo videl in ugotovil, koliko vrzeli je v njegovem pomankljivem znanju. Biti povsod doma, predvsem pa v predmetu, ki je mlademu maturantu najljubši, bi moralo biti načelo slehernega, ki bo jeseni prestopil prag našega vseučilišča.

Maturantom želimo čim več ereče in prodornih uspehov pri njihovi prvi življenjski preizkušnji.

Greh opustitve

Od časa do časa sklepa gospodar račune, ali kakor pravimo v poslovnem svetu, dela bilanco svojega gospodarstva. Moderni podjetnik, ki vedno bolj spopolnjuje svoje delovne metode, uporablja že razne znanstveno preizkušene načine samonadzora, ki mu takoj pokažejo ne samo uspehe in neuspehe v njegovem poslovnem prizadevanju, temveč razkrijejo tudi njih vzroke. Tako je možno odkriti napake, ki so povzročile neuspeh, ugotoviti pa tudi vsa tista dejanja, ki so do uspeha v vzročno razmerju. Uspešno delo je namreč tisto, ki dosega v naprej misljene in hotene učinke. Ti hoteni učinki so mnogokrat drugim ljudem nepoznani, so pa vedno nazvoči v duhu zasnovalca, ki je vsa sredstva vzporedil tako, da ob koncu rode zaželeni uspeh. Učinek je torej vedno prvi v duhu zasnovalca, a zadnji v izvedbi celotne vrste dejanj, ki vodijo do učinka in ki jih imenujemo sredstva. Od tod je razumljivo, da če se opusti v vrsti sredstev eno samo dejanje, ki je z učinkom bistveno vzročno povezano, učinek izostane; tedaj pravimo, da delo ni uspešno. Neuspeha navadno niso krive napake, ki jih zagrešimo z nepravilno izvršenimi dejanji, temveč večinoma dejanja, ki njih izostanek r-etrga vzročno zvezo med sredstvi in hotenim učinkom.

Ta važna ugotovitev ne velja samo za poslovno življenje, temveč se mora uporabljati tudi povsod tam, kamor seže človeško delovanje na splošno. Povsod veljajo isti zakoni dela, ki vodijo do uspeha, če vsebuje vse svoje sestavne elemente, do neuspeha, če pogreša kak bistven člen v verigi sredstev. To razlikovanje je dobro znano tudi na moralnem področju, kjer poznamo zla dejanja, ki jih ljudje povzročijo s tem, da izvrše kako prepovedano dejanje, poznamo pa tudi opustitve dobrih, a dolžnih dejanj, ki so tudi obremenjena s krivdo. Tudi tu kaže življenjska praksa, da ljudje več greše z opustitvijo dolžnih dejanj kakor pa s storitvijo prepovedanih.

To suboparno razlagljanje o delovnih zakonih ter o vlogi opustitve dejanj je potrebno, če hočemo kot vestni upravitelji dediščine svojih prednikov tehtati preteklost z namenom, da izboljšamo sedanost. Ne samo, da je zgodovina učiteljica življenja; objektivna zgodovina odkriva napake in opustitve, ki so povzročile neuspeh pri važnih dejanjih ter s tem vplivale na potek nadaljnjega razvoja; stvarno in pravilno razlagljanje preteklosti pomeni že nekaj uspeh v sedanosti, kajti pri človeku, ki ima resno voljo, je spoznanje zla že začetek dobrega, izsleditev napake pa toliko kot upostavitve pravilnosti.

Gotovno je v pretekli in polpretekli dobi napor katoliškega gibanja na Slovenskem delal napake, ki so pač pri vsakem gibanju neizbežne in so v človeškem elementu nekako nuje. Zgodovina jih bo mogla sčasoma naštet in prikazati. A objektivna zgodovina bo prav tako mogla ugotoviti, da so te napake, tudi če so bile številne, navadno ne-bistveno vplivale na razvoj celotnega katoliškega gibanja, v kolikor so bile nepravilno zasnovana dejanja. V večini primerov je na začetku neuspeha izostanek katerega važnega dejanja, katere važne naloge. Celoo je za nas zanimalo v sedanje preizkušnje, ki so jih katoličani doživeli zaradi nastopa komunistične revolucije, bi brez težav mogli na dnu odkriti vrsto nad vse važnih, a opuščenih dejanj, ki je v njih opustitev omogočilo komunistično pustošenje, ki pa bi njih naštevane bilo še prezkodnje in bi marsikoga prizadelo. Zdi se, da nas je v tem oziru prežela kar nekaka miselnost, češ da se moremo pregrešiti le s storitvijo zlega dejanja, ne pa tudi z opustitvijo dolžnega dobrega. Tako se včasih odteguje velika večina katoličanov dejanjem, ki njih opustitev povzroča v razvoju katoliškega gibanja težke posledice, ne da bi si pri tem najmanj očitali. Ta miselnost je toliko bolj nevarna za uspešno delo, v kolikor resnejših stvari zamamlja katoličane.

Morda najbolj solski primer za to miselnost opuščenja, in to ne samo pri nas, temveč tudi po drugih deželah, je prav primer Katoliške akcije. Katoliško akcijo je že papež Pij XI. postavil kot nužno sredstvo za doseg katoliškega uspeha. Z drugo besedo bi se to reklo: če to sredstvo opustimo, uspeh izostane. In vendar... Vsi dobro vemo, kako smo ga mnogokje opuščali, in kako se je potem to opuščenje maščevalo zlasti ob preizkušnjah, ki nam jih je prinesel komunizem. Kar je v vrsti dejanj, ki jih je bilo treba postaviti kot sredstvo za doseg določenega učinka, bilo mnogokje opuščeno dejanje, ki je kot sredstvo vzročno in bistveno povezano s hotenim učinkom, je zato mnogokje zaželeni učinek izostal.

A to je le en primer »greh opustitve«, ki je sicer tako pogost pojav v našem občestvenem življenju. Prepričala ga bo večja odločnost in duh večje poštvalnosti v prizadevanju za zmago luči.

Ku, njte izvirni slovenski roman

»ARGONAVTI«

delo pisatelja Radislava Rudana.

Knjiga je izšla v »Slovenčev knjižnici«

KULTURNI OBZORNIK

Članek o slovenskih mitoloških starinah v italijanski reviji

Muzejski glasnik je l. 1940 prinesel dr. Malovo razpravo »Slovenske mitološke starine«, ki je že tedaj ob izidu vzbudila med nami živahno zanimanje. Prav tako pa tudi v svetu. Tako je bil ravatelj dr. Mal povabljen, naj jo priredi za znano italijansko revijo **Studi e Materiali di Storia delle Religioni**, ki jo izdaja založba Niccoia Zanichelli v Bologni pod uredništvom znanega R. Petazzonija. Ta založba je prevzela nalogo, izdajati knjige o raznih verah, starih in modernih, tu so izšle na pr. Petazzonijeve knjige o Zarathustri, o grški antiki mitologiji do Aleksandra, o antičnih verah Amerike, Japonske, Kitajske in Indije, Sirije in drugih vzhodnih narodov (Asircev, Helitov, Arabcev itd.), pa tudi **Brücknerjeva Slovenska mitologija** (Mitologija slava). Poleg teh posameznih monografij izdaja omenjeni raziskovalec starih verstev tudi zbirko tekstov in dokumentov za zgodovino verstev ter posebno revijo, ki smo jo imenovali zgoraj. In v tej reviji je izšla sedaj — pa tudi separatno (str. 16) omenjena dr. Malova razprava o Slovenskih mitoloških starinah pod naslovom **Contributo alla mitologia slovena** (Donesek k slovenski mitologiji), ki pa ni dosloven prevod teksta, kakor je izšel v Muzejskem Glasniku, temveč na novo prirejen ter dopolnjen z novimi podatki in novo literaturo. Dr. Mal se je tu oziral predvsem na odmeve v kritiki svoje razprave ter na nove najdbe v strokovni literaturi, mnogo tudi na podatke dr. Strmška, zlasti pa je sedaj našel priliko, da je popravil svoje preveliko zanašanje se na Verkovčev knjigo Veda Slovena (iz l. 1867), ki se je izkazala za mistifikacijo. Ta popravljena in do-

polnjena mesta tudi posebej dokumentira z znanstveno literaturo, dočim po drugo uporabljeno literaturo navaja bralcu k slovenski izdaji. Tako bo tudi v zunanem svetu laže dostopna ta zanimiva razprava o ostankih poganstva med Slovenci, ki je dvakrat zanimiva zato, ker jo piše — zgodovinar, ki je po zgodovinskem gradivu prišel do mitoloških ostankov poganstva verovanja med Slovenci. Tu se tako omenja prepletanje poganstvih in krščanskih elementov pri nas še v XI. st., kar pričajo ostanki Triglavovih kamnov, zapisana mesta o raznih češčenjih dreves in naravnih božanstev, potem pa tudi običaji, iz katerih se da sklepati na duhovni sestav poganstvih Slovencev. Tako dr. Mal dokumentira staroslovensko mitologijo, ki je obstajala v češčenju takih bogov, kakor Triglav, Perun itd., gozdov in dreves, v kultu Sonca (kresni običaji itd.), svetih semen, domačih bogov (ščur), bogov plodnosti (polevoj) itd., itd. Ni sicer podal strnjene slovenske mitologije, temveč samo svoj prispevek kot zgodovinar k tej staroslovenski religiozni usmerjenosti v prvih stoletjih bivanja na naši zemlji. Ne spuša se v notranjo razlago teh verstev in njih odnosov do drugih poganstvih mitoloških in etnoloških sestavin, temveč samo dokumentira verstvo Slovencev teh vekov ter rahlo tudi njihovo zvezo s Slovani (predvsem Rusi), kar vodi nazaj v skupno praslovensko dobo. Ne našenja pa vprašanja avtohtonosti te praslovenske mitologije ne v njeni zvezi z ostalimi etnološkimi kulturami, kajti to ne spada več v področje zgodovinarja, temveč že etnologa. Ob izdaji te prireditve imamo zopet priliko, da poudarimo važnost te razprave ter opozorimo naše bralce na slovenski izvirni tekst v Glasniku l. 1940, obenem pa na dopolnila v tej italijanski najnovejši prireditvi.

Svojim znamenitim razpravam iz prvotne slovenske zgodovine je dr. Mal dodal tako tudi svoj donesek k verstvu Slovencev ob naselitvi na sedanje ozemlje, ki bo imel trajno vrednost. td

Novi skladbi. V Akademski založbi sta izšli dve skladbi mladega slovenskega skladatelja Primoža Ramovša, in sicer Scherzo za klavir ter Suito za klavir. — Primož Ramovš je zaključil pred dvema letoma študij kompozicije v ljubljanski glasbeni akademiji kot učenec pokojnega Slavka Osterca. Izpopolnjeval se je nato v Rimu kot osebn učencem mojstrov Alfreda Caselle in Goffreda Petrassija, ki sta oba sodila, da so njegove skladbe izvirne, tehnično dovršene ter polne muzikalne invencije. — Pred slovensko javnost stopa Primož Ramovš zdaj prvič s svojimi zreli deli. Resnost njegovih skladb zasluži nedvomno pozornost našega glasbenega sveta, zato bomo o delih prinesli še strokovno oceno.

»Slovaška kri.« — Nedavno je v Bratislavi izšla knjiga, ki nosi naslov: »Slovaška kri« (str. 370, cena Ks 270), ki jo je spisal Erce, to je: Celso Radvanyi. Je to zanimiva knjiga, kakršno bi potrebovali tudi že zdavnaj mi Slovenci. Pisatelj si je namreč dal nalogo, da poišče vsa znana imena v svetu in kulturno politični zgodovini raznih narodov, v kolikor so morda slovaškega pokolenja ali pa so celo bili izraziti Slovaki, pa so se mogli uveljaviti šele v svetu pod drugim imenom in v drugem jeziku. Slovaška je sedaj čutila narodno dolžnost, da zbere svoj obolos svetovni zgodovini in kulturi in prikaže slovaško kri v inozemstvu. Mnogi izmed njih so bili v inozemstvu nosilci idej in tokov, katerih niso mogli doma izpovedovati in katere so Slovaki v državah, njim neprijaznih, morali v sebi zatirati. Celso Radvanyi, sestavljalce prvega slovaškega leksikona, si je dal to nalogo in jo je tudi, kakor pravijo ocene, odlično rešil. Če človek lista po tem velikem leksikonu Slovakov, v tujini slavnjenih in priznanih, vidimo, da je bil Slovák Gallus, prvi poljski kronikar iz XII. stol.; prvi poveljnik stare ogrske mornarice iz časa kralja Bela IV. je bil po rodu iz Turca slovaškega; pisatelj

prve knjige o deželi Peru jezuit F. R. Eder; Baladunsky, organizator in prvi lektor univerze v Peterburgu; oče poljske opere Matej Kamenicky-Kamienski; Palma, tvorec madžarske narodne glasbe (iz Ružomberka); izumitelj XVIII. stol. Josip Iell itd. To je samo nekaj imen Slovakov, ki so se uveljavili v svetu ter pri drugih narodih. Slovaka sta bila n. pr. zagrebška škola kardinal Haulik in Moyses itd. Tako je Erce zbral skoraj 3000 imen v svojem leksikonu. Slovaška javnost je knjigo sprejela z navdušenjem in priznanjem. Zdi se, da bi tudi Slovenci morali že misliti na tako zbirko in videti bi, da je slovenska kri prav tako bogatila svetovno kulturo v preteklosti bolj v tujini kakor doma. Je to pač bila usoda malih narodov.

Neznani hrvatski klasik v Bologni XV. stol. V Turinu je izšla posebna monografija Cesara Gnudića o velikem in slabo poznanem dalmatinskem kiparju, ki je svoja najlepša dela kiparske umetnosti zapustil v mestu Bologni ter do zdaj niti ni znan po imenu. Tako so dela tega kiparja grobnica sv. Dominika v dominikanskem samostanu ter Pieta v cerkvi Santa Maria della Vitta. Ker se grobnica imenuje italijansko Arca, so doslej imenovali tega kiparja »Nicolò dell'Arca«. Sodobniki so imenovali njegov talent »fantastičen in barbarski«, bil pa je le južnjaški dalmatinski temperament, kajti rodil se je nekaj let pred l. 1450 verjetno v Dubrovniku, kiparstva se je izučil v Bariju, delal pa v Bologni, kjer je umrl l. 1492. Tedaj je prišel 17 letni Michelangelo iz Firenze, da dokonča nekatera njegova dela. Verjetno je, da je ta Dalmatince napravil naj veliki vtis. Ta monografija o njem je izšla leta 1942. V Turinu kot drugi zvezek Biblioteca d'arte z naslovom »Nicolò dell'Arca« (str. 93, 64 strani reprodukcij). Hrvatska publicistika, ki poroča o tem delu, imenuje umetnika **kraiko** »Nikolo Dalmatince«.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 16

Nekaj trenutkov sta se moža molče gledala, kakor da bi bilo med njima nekaj vznemirljivega in grozečega. Nato je oče Layonne zaprl vrata in mirno stopil naprej.

Kent je globoko vzdihnil in se skušal nasmešljati.

»Zbudili ste me iz snac — je rekel — iz snac, ki sem ga sanjal z odprtimi očmi in pri bellem dnevu. Imel sem ljubezniv obisk.«

»Seveda, to mi je že nekdo povedal, Jimmy — je odgovoril misijonar in se prisiljeno nasmešljati.

»Morda Mercer?«

»Da, prav zaupno je o tem govoril z menoj. Ubogi fant se je menda kar zaljubil v tisto gosposdico.«

»Tudi jaz sem se, mon père, in ni me sram to priznati. No, tako je tudi bolj prav. Če bi me doktor Cardigan ne priglasil za plen smrti...«

»Jimmy,« — ga je precej nevljudno prekinil misijonar — »ali ste kdaj pomislili na možnost, da se je Cardigan zmotil?«

Vzel je Kentove roke med svoje in jih vedno bolj stiskal, da je Kenta kar zaboletlo. Kent mu je gledal v oči in je naenkrat spoznal resnico, tako, kakor svetloba bliska razsvetli temno sobo. Prebledel je, kakor da bi mu slednja kaplja krvi izginila iz lice.

»Toda... saj vendar nečete reči... da... da...«

»Da, to hočem reči, sinko, to hočem reči — je izpregovoril misijonar s tako izpremenjenim glasom, da se je njemu samemu zdel popolnoma tuj. — »Ne, Jimmy, ne boste umrli, nasprotno, živeli boste, živeli!«

»Živel bom!« — je zajekal Kent in padel nazaj na blazino. — »Živel bom!«

Za trenutek je zaprl oči in zdelo se mu je, da je ves svet okrog njega začel goreti. Zdelo se je, da neprenehoma ponavlja slednji dve besedi in da jih njegove ustnice niso mogle glasno izgovorjati. Vsa soba se je sukala okrog njega. Zopet je odprl oči: tam, kjer se mu je prej nudil tako lep razgled, drag njegovemu srcu, je videl sedaj samo nekakšen zelenkast oblak. Slišal je glas očeta Layonne: jasen je bil lta glas, toda zdelo se mu je, da prihaja iz velike daljave: »Doktor Cardigan je napravil napako, zmotil se je. Sedaj je radi te napake, ki je prav tako velika kakor je razumljiva in opravičljiva, Cardigan ves iz sebe, kakor če bi mu potegnili srce iz telesa... Ko bi imel takrat na razpolago radio-skopičen aparat... toda tega ni bilo... Cardigan je postavil diagnozo, kakršno bi postavilo od desetih zdravnikov devet... To, kar je imel on za oteklino na žili, je bilo razširjenje srca: občutek pritiska v prsih pa je bil povzročen po prevelikem vdihavanju nočnega zraka. Seveda, to je huda napaka, toda Kent ne sme grajati ubogega Cardigana...«

»Ne sme grajati ubogega Cardigana.« — Te besede so še ostale v Kentovem spominu in zdelo se mu je, da mu še vedno odmevajo v ušesih. Ne sme grajati ubogega Cardigana! In napadel

ga je smeh, krčevit smeh, v katerem so se mu sprostil in umirili živci in v katerem se mu je svet prikazal v popolnoma novi luči. Končno se je sam zavedel, da se neprenehoma smeje. Ne sme... grajati... ubogega... Cardigana! Kakšen imeniten, sijen nesmisel je povedal oče Layonne! Grajal naj bi Cardigana, ki mu je zopet odprl vrata v življenje! Grajal naj bi ga, ker... Počasi, počasi se mu je odkrivala resničnost in so se mu bistrile misli. Zopet je zagledal očeta Layonne, njegov blede in resni obraz, njegove oči, ki so še vedno izražale tisto grozo, ki jo je Kent takoj opazil, ko je misijonar prestopil prag njegove sobe. Zavedel se je vsega.

»Razumem — je rekel. — »Vi in Cardigan morda mislite, da bi zame bilo bolje, če bi umrl!«

Misijonar je še vedno držal Kentove roke.

»Ne vem, Jimmy, ne vem. To, kar se je zgodilo, je strašno.«

»Toda ni tako strašno kot smrt!« — je vzkliknil Kent in se razburjeno premelaval po postelji.

»Moj Bog, živeti hočem, živeti!«

Iztrgal je eno roko iz misijonarjevega prijema in jo stegnil proti odprtemu oknu.

»Poglejte! Poglejte ta svet, ki je sedaj zopet moj! Moj svet! Rad bi se vrnil v ta moj svet, ker mi je sedaj deseterkrat dražji. Zakaj naj bi grajal Cardigana? Oče, oče, poslušajte me! Sedaj vam morem povedati vse, ker imam pravico to storiti! Lagal sem! Jaz nisem ubil Johna Barkleja!«

Bolesten vzklik je ušel z ustnic očeta Layonnea:

»Jimmy!«

»Da, prisegam vam, da tega nisem storil! Moj Bog, oče, ali mi ne verjamete?«

Misijonar se je dvignil. V njegovih očeh in v obrazu je odseval izraz groze, začudenja in nevernosti. Gledal je Kenta, kakor da bi ga še nikdar doslej ne videl. Nato se je brž obvladal in položil roko na Kentovo glavo.

»Bog vam odpusti, Jimmy! Bog vam pomaga!«

V prvem trenutku je Kent začutil, da mu je neizmerno veselje napolnilo srce, sedaj pa mu je kakor leden obroč stisnil srce, ko je spoznal pomen izraza v glasu in obrazu očeta Layonnea. Ni bila nevestnost; bilo je nekaj hujšega, nekaj, na kar se niti pomisliti ni držnil.

»Sama moja vera mi ukazuje, da vam moram verovati, Jimmy — je odvrnil oče Layonne s pri- »Ne verujete mi!« — je ponovil Kent.

srčnim glasom: polagoma je zopet dobil oblast nad samim seboj. — »Moram vam verjeti in hočem vam verjeti, zaradi... samih. Toda sedaj, moj sinko, sedaj ne gre več za čustva, sedaj gre za zakon! Moje srce utesne krvaveti zaradi vas, ne da bi vam mogel storiti kakšno uslugo...«

Obotavljal se je, kakor da ne more najti pravih besed, toda Kent je sedaj popolnoma jasno videl svoj položaj in zavedal se je vseh posledic svojega ravnanja.

Smrt se je odmaknila od njega, toda samo zato, da se mu približa z druge strani. Vendar... sedaj je še živ! Ta misel si je pridobila nadmoč nad ostalimi. Bog ve, kaj se mu utesne pripetiti v mesecu dni, v dveh ali treh mesecih... toda ta čas bo on živel in se bo trdo boril za svoje življenje, za katero je že mislil, da je izgubljeno. Bil je borbenega duha in sedaj je hotel napeti vse svoje sile, da dobi izro na življenje in smrt, ki jo je prostovoljno začel igrati.

Letalska vojna, kakor so si jo zamislili Angleži

»Hudo so se vrezali, če mislijo, da bodo omajali moralo nemškega naroda«

Madžarski vojaški strokovnjak je te dni napisal v »Pester Lloyd« poučen članek pod naslovom »Angleška letalska vojna«. Iz njega povzemamo naslednje:

Angleška letalska vojna je zavzela najostrejši obliko. Z načrtno vztrajnostjo napadajo angleška in ameriška letala nemška mesta in naselja in dostikrat se zgodi, da ne delajo nobene razlike med vojaško res važnimi cilji in področjem, kjer živi civilno prebivalstvo.

Nastaja zdaj vprašanje, kako vprav Velika Britanija pride do takšne vrste letalske vojne in kaj si prav za prav iz tega obeta. Pri odgovoru na to vprašanje je treba imeti pred očmi predvsem tole: V Angliji so po prejšnji svetovni vojni s posrednim poudarkom govorili, da bo bodoča vojna potekala v znamenju letalstva. Ali bo letalstvo tudi v bodoče nastopalo le v okviru omejitvev, ki so v prejšnji svetovni vojni iz različnih vzrokov obstajale, ali pa naj ima prav Douhet, ki letalstvu pripisuje odločilno vlogo? Za Anglijo je bilo pri tem očitno še posebno mnogo na kocki. Če bi bilo res, da bo v taktiko in strategijo bodočih vojn letalstvo prineslo revolucijo, potem bi bilo to za njene dosedanje vojaške pojme nekaj novega in ne ravno nenevarnega.

Rokavski preliv — nič več ščit za Anglijo

Letalstvo je orožje, ki potrebuje prostora, orožje, sprito katerega je Rokavski preliv, ki je stoletja in stoletja tako uspešno varoval Anglijo pred evropsko celino, postal naravnost nekaj brezpomembnega. Če naj letalstvo v bodoče res igra odločilno vlogo v vojni, ima to za Anglijo lahko tudi slabo stran. Čez Rokavski preliv je mogoče uprizorjati letalske napade v obeh smereh, na Anglijo in na Nemčijo. Močno letalstvo je orožje, s katerim je mogoče napasti najpomembnejša sovražnikova gospodarska središča, recimo važna industrijska mesta. Sprito tega je nastopanje velikih kopenskih vojsk, ki dosti stanejo, odveč. Na ta način se vojna tako rekoč lahko skrajša in pocieni. Če naj bi bil tak način vojskovanja možen in uspešen, potem se vojna ne bi več odločala na bojiščih, pač pa na polju sovražnikovega gospodarstva, socialne ureditve in morale.

Različne vloge, ki jih igra letalstvo

Zdi se morda, da je za takšno »gospodarsko-moralno« vojskovanje letalstvo posebnega pomena. Sovražnika ne oziraje se na vojaške nastope na kopenskih bojiščih lahko udari na njegovih gospodarskih napravah in na civilnem prebivalstvu, ne da bi pri tem tvegalo kakšno nevarnost, razen seveda nevarnosti, da bo nasprotnik z enakim povrnili. Tudi glede na gospodarsko zaporo je letalstvo lahko dvorezen meč. Celinsko zaporo lahko razširi in poostri, na drugi strani pa Angležem sovražno letalstvo lahko temeljiteje nadzoruje angleške pomorske prevoze in pristanišča. Dalje pa je letalstvo

tudi učinkovito sredstvo za razširjanje raznovrstne propagande, saj lahko troši med prebivalstvo sovražne države vse mogoče letake. Angleži so se pri svoji teoriji o letalski vojni že davno pred začetkom sedanje vojne odločili za brezobzirne letalske napade na civilno prebivalstvo, na gospodarsko važne cilje in na prometna sredstva. Sprito tega se zdi, da se je Anglija vneto pripravljala na letalsko vojno proti nemškemu zaledju. V Angliji so se za »sodelujoče letalstvo«, to se pravi za letalstvo, ki bi sodelovalo s suhozemsko vojsko, odločili šele po padcu Francije. Angleži tudi niso nič skrivali bornih začetkov svoje letalske vojne proti Nemčiji. V nekem poročilu letalskega poveljstva stoji: Iz skromnih začetkov se je ofenziva na industrijsko Nemčijo dvigala vedno višje. Anglija sama priznava, da je do junija 1941 s šestih in več letališč izvedla 1666 letalskih napadov na nemško ozemlje.

Štiri obdobja angleške letalske vojne

Prvo obdobje angleške letalske vojne, t. j. tisto obdobje, v katerem se je Anglija z ozirom na Francijo morala držati nazaj, se je končalo 10. maja 1940. Potem pa se je začelo drugo obdobje. Angleško letalstvo je začelo po angleški zamisli letalskega vojskovanja napadati nemška mesta, pri čemer so Angleži seveda vedno zadrževali, da jim gre le za to, da zadenejo vojaško važne cilje. Prizadeto pa je bilo vselej nemško civilno prebivalstvo in nemški kulturni spomeniki, kakor na primer Bismarkov grob v Friedrichsruhu, Götthejeva hiša v Weimaru, cerkve in spomeniki v Kölnu in Heidelbergu, grad v Mannheimu itd. V tem času je Nemčija nastopala s svojim letalstvom le v zvezi z vojaškimi nastopi na kopnem ter napadala angleško vojno in trgovsko mornarico. Šele 4. septembra 1940 je bilo oznanjeno, da bo Nemčija začela s povračilnimi napadi, še prej pa je dvakrat opozorila Anglijo, naj neha s svojimi letalskimi napadi na civilno prebivalstvo. Nekaj dni pozneje se je začela doba nemških povračilnih napadov, ki so dosegli svoj višek v napadih na London 29. dec. 1940, 17. aprila in 11. maja 1941. Po preteku te dobe se je Nemčija spet odločila za letalske napade zgolj na pomorske in vojaške cilje v Angliji, predvsem na angleška pristanišča.

Tretje obdobje angleške letalske vojne se je začelo tedaj, ko je izbruhnila vojna med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Anglija si je mislila, da sprito dejstva, da je Nemčija zaposlena na vzhodu, lahko to priliko izrabí in obnovi svoje letalske napade na nemško ozemlje. Napovedala je tako imenovano »Non-stop ofenzivo«, ofenzivo brez odihla. Končala se je v začetku oktobra 1941 in je Anglijo stala 1400 letal, poleg tega pa je bilo v tem času ujetih 717 angleških letalcev, 1280 pa ubitih. Pozimi leta 1941-42 se je angleško letalstvo držalo spet bolj nazaj.

Naslednje, četrto obdobje angleške letalske vojne, obdobje, ki traja še zdaj, se je začelo spomladi 1942., ko so Sovjeti začeli vedno bolj

pritisniti na Angleže, naj vzpostavijo v Evropi drugo bojišče. Sovjetska veleposlanika, Litvinov v Washingtonu in Majsky v Londonu, sta bila tista, ki sta prevzela vlogo priganjačev k tej ofenzivi, ki so jo zato v Nemčiji imenovali »Majskyjevo ofenzivo.«

Jeseni in pozimi 1942-43 so se angleški letalski napadi nadaljevali. Angleži so bombardirali Köln, Lübeck, Hamburg, Düsseldorf, Essen, München, Nürnberg, Berlin itd. Anglija je uprizorila te napade kljub temu, čeprav je opustila misel, da bi letalstvo lahko prineslo odločitev v sedanji vojni. V nekem članku pod naslovom »Air power« je »Times« pisal 30. okt. 1942, da so uspehi bombnih napadov nedoločni in nepopolni.

Nemci so jim temeljito vrnil

Povračilni nemški letalski napadi, ki so se začeli v septembru 1940, so Anglijo hudo zadeli. Sredi novembra 1942 je sporočil angleški minister za ljudsko zdravje Ernest Brown, da je bilo po letalskih napadih v Angliji in Walesu poškodovanih 2.750.000 hiš, pri čemer pa razbite šipe niti upoštewane niso. To se pravi, da v Angliji in v Walesu skoro vsaka četrta hiša nosi sledove nemškega povračila. Pri tem pa trgovske hiše in tovarne tudi niso vštete. 250.000 hiš je bilo povsem razdejanih. Kršitev vojnih določb, ki so priznane na evropski celini, in ki pravijo, da je dovoljeno napadati le vojaške cilje, civilnemu prebivalstvu pa da je treba prizanašati, se je maščevala z vso neizprosno stostjo nad Anglijo samo. Če je Nemčija sprito svojih velikih nalog, ki jih rešuje v vzhodnem bojišču in jih je do pred kratkim reševala tudi v Afriki, vhitela svoj meč povračila nad Anglijo samo z levo roko, so njeni udarci, ki jih zadaja nasprotniku pri svojih sedanjih napadih, še učinkovitejši.

Računi brez krčmarja

Sedanji angleški letalski napadi so namenjeni v prvi vrsti morali nemškega ljudstva. Tudi

Pošiljke iz Italije

v Ljubljansko pokrajino
Vam najhitreje in najceneje
dostavi mednarodna
transportna tvrdka

MARCHESI LOMBARDA S.A.
MILANO - VIA ARNALDO DA BRESCIA 8

Enkrat tedensko zbirni vagon
Milano — Ljubljana

Strokovna carinska služba
na vseh obmejnih postajah
— tudi v inozemstvu

Zastopstvo v Ljubljani:
RAJKO TURK, Vilharjeva cesta 33

COLLA IN PASTA TESSIER KLEJ
per Uffici e carceri ovun- za urade — isčemo
que rappresentanti in- povsod zastopnike, ki
trodoti cartolerie. obiskujejo papirnice.
Scrivere: PISA 111
Cassella 10 B Unione Pubblicità Italiana, Genova

na ta cilj so Angleži mislili že pred vojno. General Fuller, znani angleški vojni pisec, se je o namenu te vrste letalske vojne izrazil takole: Njen cilj je v izključitvi ideje in v tem, da se zbudi instinkt. Ideja je v volji, sovražnika premagati. Instinkt pa je misel na samoohranitev...

Umrla nam je naša predraga teča, gospa

Antonija Kregar roj. Zakotnik

posestnica

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 25. junija 1943, ob pol 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Vodnikova cesta št. 66, na pokopališče v Dravljah.

Ljubljana, dne 23. junija 1943.

Žalujoči: Zakotnik Leopoldina, nečakinja, in ostalo sorodstvo.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Nikomur ni storil krivice; pač, grdo je bilo, ko je kiel vsako jesen, ko je hodil skozi Lokavec in napravil dolg ovinek ob hiši, pri kateri so ga tako krivično obsodili. Ne, zdaj ne bo več kiel, nikoli več ne bo preklinjal; luč njegovega življenja ugaša, čeprav je danes še enkrat vzplapolal plamen spominov.

Danes mu je spet lepo. Nič manj lepo kakor takrat, ko je dobil lajno. Župnik v šmarjeti jo je hranil zanj, ko je pokopal berača in ni bilo dediča, ki bi jo zahteval zase.

Jernač jo je stisnil k sebi, jo navil in sprožil. Potem je prislonil uho ter poslušal. Zaprl je oči, da ne bi bilo ničesar, kar bi ga motilo. O, se poje, sladko, sladko poje! — — — V duhu je zagledal malo Ajtko, ki je pasla ovce prav pod tisto hruško, kjer mu je nekoč skrivaj prinesla škodljivo govejo juhe. — — — Ajtko, ljubica Ajtko, verjemi mi, da nisem kradel... Ajtko je prišla k njemu in ga s svojo toplo roko pobožala po sivih lasih. Potem ga je z mehkim glasom prosila, naj ji odpusti in mu povedala, da zdaj že vsi vedo, kdo je ukradel ovco. Sam oglaš je prišel povedat, ko je prišel čas velikončne spovedi.

Lajna je utihnila. Jernač se je naslonil na lipo in solze so mu file po licih. V tem je zadremal in spet se je pogovarjal z Ajtko. Pripovedoval ji je, kako mu je sedaj dobro, ko ni več huda nanj. In o dobrih ljudeh ji je pravil, ki mu dajejo kruha in strehe. Odkar ima lajno, ni več sam na svetu; ljudje na kmetih mu bolj radi odpirajo vrata. Mater in očeta obiskuje — zdaj gre k očetu — »in tako bo hodil vse dni, dokler ju ne bo zagledal sedeti v nebeškem kraljestvu, sedeča med gruntarji, med ljudmi zdravih rok in zdravih nog. Takrat bo tudi njegova levica oživila, noga bo spet ravna in krepka; Jernač bo človek, kakor vsi drugi.

Ah, Ajtko, draga Ajtko, samo o sebi govorim in se ti hvalim; skoraj sem te pozabil vprašati, kako je s teboj; si zdrava, si se poročila, imaš otroke? Sonce se je že davno pogreznilo v daljni svet okraj gora; na dolino je lebal večerni mrak, pri Andraževih v reki je bilo še vedno. Na modrem nebu je zablestela zvezda večernica. Prijeten mir pomladnega večera je pretrgalo Perunovo lajanje.

Jernač se je zdrnil. Začuden se je oziral po okolici.

»O, ti moj Bog, takole dremam, za dobre ljudi pa se rožnega venca nisem zmotil!«

Ko se je Matevž vrnil, je že izgovarjal svete besede in prebiral črne lesene jagode na oguljeni vrvi. Kdaj pa kdaj se je zaustavil in napenjal močnaje; lovil je spomine, ki so se mu obudili v sanjah ter si prizadeval, da jih ne bi pozabil. Na Ajtko je mislil, ki je bila danes tako dobra z njim, pa na grajsko gospodično, ki ga je osrečila z darom.

Naslednjega dne je Jernač spet odšel v svet kakor je bil prišel. Hvaležno se je oziral nazaj proti domovanju dobrih ljudi. Tudi Majda je bila že doma in je pripovedovala materi, kako so jo sprejeli pri Andraževih. Iz njene srca je vela sveža sapa, kakor da se je vrnila z legeja majskega izleta.

Prvič je videla ozko dolino, z gorami obdano, po kateri se preliva globoka, zelenkasta reka. Po reki so plavali velikanski slogi belega in rume-nega lesa. Trije možje so veslali spredaj in trije zadaj, če se prav spominja. Tudi o bogatem kosilu je pravila, ki ga je pripravila Matevževa mati za njun obisk.

O zemlji je vedela povedati samo to, da je bila vsa v cvetju. »O, lepo je bilo!« je ponavljala in mislila pri tem na fanta, na njegove tople oči, na njegovo živo besedo, na krepke roke in na zdrave ustnice.

»O, zelo lepo je bilo...!«

Če bi Matevž slišal njeno pripoved, nad sv. Lovrencem prijaznejše, vedno bolj odprto je bilo njegovo srce za zemeljsko skorjo, ki je dihala v čudežnem življenju zgodnjega poletja. Zemlja se mu je zdela kakor prastara knjiga, ki jo je napisala sama roka Stvarnikova v potrdilo vere in upanja, v dokaz ljubezni in zaradi lepote same.

Kakšno revščino pomenijo človeški možgani nasproti vsemu, kar snuje narava, si je mislil nekoč, ko je držal žitni klas v rokah. Ves svet objublja kemiku, da bi ti ustvaril eno samo žitno zrno; smejal se ti bo, dejal ti bo, da si norec — in bo hodil naprej po svetu z zavezanimi očmi. V smrdčnem laboratoriju bo iskal resnice, za čudeže na zemeljski skorji pa bo ostal slep. Slepa kakor konj, ki nosi ob očeh ščitnike, da vidi pred seboj samo prašno cesto.

Ljudje plavajo v teorijah in se izgubljajo v praznih besedah, kakor da bi se bali pogledati v lice skrivnosti, ki se razodeva v eni sami mravlji, v enem samem cvetu. O dolgočasju in puščobi življenja tožijo ter v dolgo-veznih romanih iščejo duhovnega leka; ne pride jim na misel, da bi vprašali čebelico, kdo jo je ustvaril, kdo navdahnul s pridnostjo, kdo z nagoni, ki že mejijo na pamet.

Ne, za knjige Matevž ni imel več časa; je bilo pod vedrim nebam preveč lepote in preveč pobude za premišljevanje. Drugo leto je že bil pri zemlji; v njenem snovanju je razgrnil vedno nove zakone.